

Innspill fra Juoigiid Searvi (JS) til Kunstnermeldingen

JS velger å svare på spørsmål for det samiske kunstfeltet. Det gjelder spørsmål som for det første gjelder utøvende joikere, utøvere som scenekunstnere, joik, men også spørsmål som er felles for alle samiske kunstnere.

1. Hvilke spørsmål er viktige, relevante eller mest presserende for samiske kunstnere å løfte til et nasjonalt nivå?

Samisk immatriell arv – Joik – vuolle og andre joikesjangre i Sápmi.

Juoigiid Searvi (JS) ønsker realistiske tiltak fra samfunnet for å ivareta vår immatrielle arv. JS er en liten organisasjon med medlemmer fra alle fire land i Sápmi. Vi har utfordringer som blant annet gjelder språk. Vi er totalt avhengige av tolkning skal vi eksempelvis gjennomføre årsmøte. Vår agenda er da også de samiske språkene, men vårt hovedmål er selvsagt joik og de utøvende joikerne som er direkte medlemmer. Vi ønsker likevel å signalisere ut til verden at vi jobber for alle, fordi vi ser viktigheten i fagfelt som det juridiske blant annet er.

JS mener at det nå er på tide å realisere tiltak som er blitt jobbet for i en årrekke fra samisk hold. Jmfr tiltak som ble igangsatt i 2009 med overskriften “Etnomusikksenter” som var ment å etableres i Karasjok. <https://www.nrk.no/sapmi/-det-blir-et-etnomusikk-senter-1.7521016>

Det ble det ingenting av, og det skyldes nok ikke at det manglet ildsjeler, men det er heller lett å tenke at det ikke var midler. JS searvi ønsker at det etableres et etnomusikksenter i Sápmi. Gjerne på steder hvor joiken ennå lever med sine informanter. Snart er tiden rent ut. Alle vil joike på TV, men ingen bryr seg om å bevare denne joikeformen på forsvarlig vis. JS mener derfor at blant annet Joikearkivet i Tromsø, på Tromsø museum, er noe som tilhører samene og ikke Tromsø Museum, vi mener at det er samene selv som skal kunne si om de ønsker sine joiker spredd ut over internett. Familiene/etterkommerne må få lov å lytte til joikene og kunne stoppe offentliggjøring av joikene med loven i hånd. JS ønsker å støtte den samiske befolkningen som ønsker å få være med å bestemme over sin immatriell arv. Men de kommersielle kreftene er sterke. Den samiske smerten taes ikke så mye hensyn til. Den smerten eies av samene og det har igrunnen alltid blitt sett på som primitivt folk.

<https://www.folkemusikkogfolkedans.no/nyheter/joikearkiv-blir-tilgjengelig-men-hva-med-resten>

Videre ønsker JS tiltak som gjør at barn og unge kan få lettere tilgang til immatriell arv, i dette tilfellet joik og joikepoesi.

JS er bekymret for de barn og unge som ikke får velge fra DKS foreksempel. Likeledes lurer vi på hvorfor JS som en av stifterne til Riksscenen, ikke er med som seriøs partner på programutviklingen. Det er litt merkelig at joik er alibi for statlig støtte, men det er ingen fra JS som er med på Samisk Programutvalg. Årsmøtet 2022 ga uttrykk for bekymring for nettopp dette. JS og Riksscenen søkte i all hast et lite prosjekt i Oslo Kommune som vi kalte for “Hvordan havfruen fikk joiken sin” og den ble tilbydd til barnehagene. Programmet ble fullbooket raskt. Vi kunne hatt 4 uker program for barnehagene i Oslo. Nå blir det uke 10 og 11, med felleskonsert i Oslo den 19.mars for alle barna. En familiedag. Det viser jo at de institusjonene som får tilbud om joik, de velger jo det, men det er dessverre ikke midler pr i dag å reise rundt med joikeformidling.

JS hadde et suksess prosjekt på Finsk Side i 2021 hvor vi selv finansierte formidling til barn og unge, det viser at det er mangelvare over hele Sápmi.

Barn behøver kunsten, kunsten behøver barna. Vi legger et vedlegg med fra 2018 hvor det dokumenteres grundig via blant andre Frode Fjellheim om hvordan joikens situasjon virkelig var da i 2018.

2. Hvilke utfordringer og muligheter ligger i den videre utviklingen av den samiske kunsten og de samiske kunstmiljøene?

Samiske kunstneres forhandlinger med Sametinget

Dårlig økonomi skaper utfordringer for samiske kunstnere. Dette fører til at mulighetene til å utvikle seg som kunstnere. På møtet 19.09.2022 i Karasjok fikk vi vite at kunstnere ikke kan ta kontakt med departementet direkte. Alle krav skal skje gjennom Sametinget. Kunstnerne er usikre på om Sametinget, på økonomimøtene med departementet, legger frem samiske kunstneres økonomiske behov og krav for departementet. Kunstnerne har ofte tilbudt å reise med Sametinget på disse møtene. Men det avvises. Det er en frustrert situasjon samiske kunstnere er i. Det har hittil aldri skjedd at Sametingene tar kontakt med JS om råd angående få joik med på kunstprogrammet. Det er tydelig at noen der jobber selv med blant annet kunstneriske innslag.

JS var med i forhandlingsutvalget fra 2020-2022. I 2022 krevde forhandlingsutvalget en økning på kr 1 505 000 til 1,5 stillinger til administrasjonen vår på Samisk Kunstnerråd. Administrasjonen i dag består av dagligleder i 100% stilling, en saksbehandlerstilling i 100 % for administrasjon og stipend- og støtteordninger og en organisasjonssekretær i 50% stilling. Organisasjonssekretæren skal serve 6 kunstnerorganisasjoner. Sametinget var uenig i dette kravet. Resultatet av forhandlingene ble 0 kr. Det ble brudd.

Vanligvis er den årlige økningen på mellom kr 100 000 og 200 000 på forhandlingene. Sametinget krever at midlene skal brukes til stipend. I dag deles det ut kr 4 384 250 i stipend. Av disse er det mellom 7 og 8 arbeidsstipend som deles ut. Egentlig burde det vært minst et

stipend til hver kunstnergren dvs 6 arbeidsstipend for voksne kunstnere og 6 arbeidsstipend for unge kunstnere. Med så minimale økninger pr år vil det ta lang tid.

SDR og kunstnerorganisasjonene bruker lang tid på å forberede seg til forhandlingene. Det er tidkrevende og snart er det slutt på ildsjelene. Den moderne verden føder flere og flere individualister og det er bra, men hvem skal jobbe for de samiske kunstnerne hvis Samisk Kunstnerråd ikke klarer å ivareta de? Er det Sametinget selv, er det Samerådet. Det er så mange som gjør krav på styring av den samiske kunstneren.

Økonomi.

I 1989 fikk samiske kunstnere 1% av det norske bibliotekvederlaget og 1% av kopivederlaget. Dette førte til at samiske kunstnere kunne dele ut flere stipend. Dette fondet er ikke for joikere, så de utøvende joikerne står uten eget fond. Av blant annet den grunn tydde JS høsten 2021, på egen regning, å reise til Oslo og forhandle med TONO om midler som egentlig bør tilhøre joiken direkte. TONO viste seg å være imøtekomende og vi fikk til å etablere et skjema sammen med TONO som gjør at joikerne selv kan bestemme sin immatrielle komposisjon. Dette er et arbeid som JS har gjort på vegne av alle, ikke kun for egne medlemmer. Vi har også fått til det samme på finsk Side av Sápmi med TONO, neste arena er svensk side av Sápmi.

Et lite sammendrag

Konklusjon er at JS ønsker trygge rammer for joiken på samiske premisser i Sápmi.

Vi ønsker en utdanning som kan tilpasses de unge og de som ønsker å lære joik.

Vi ønsker flere stipend

Vi ønsker en stilling som kan tilrettelegge for turnevirksomhet, et management

Alt dette kunne vært mulig hvis vi hadde hatt midler til foreksempel å etablere et etnomusikksenter.

Noe bør skje så snart som mulig. Snart er vi også borte, vi som ennå klarer å formidle arven.

Vi ønsker å få unge mennesker på banen, fordi vi nå skal overlevere alt til dem.

Tusen takk for at dere har invitert oss til å gi innspill, vi har så mye mere på hjertet, men jeg tror at dette vil speile noe av det vi setter fokus på.

Vi ønsker til slutt å si at det er veldig gledelig at samiske områder etablerer joikeforeninger nå mer lokalt, for det behøver vi. Vi nevner her Guovdageaidnu med foreningen “Juoigalasat”, men vi legger merke til at på sosiale medier etableres det joikeforeninger som spesifikt tar vare på nære områder. Det er så veldig viktig, synes vi.

JS ønsker flere lokale joikeforeninger over hele Sápmi, som alle kan tilslutte seg etnomusikk senter foreksempel i Karasjok,

Karen Anne Buljo

Leder i JS